

Мащенко М.А., к.е.н., доцент кафедри політичної економії ХНЕУ ім. Семе́на Кузнеця

Економічний, соціальний та екологічний варіанти визначення інвайронментальної безпеки

Відомо, що існує протиріччя: матеріальні потреби людей і всього людського суспільства безмежні й не можуть бути задоволені; природні ресурси – засоби задоволення потреб – обмежені й рідкі; здатності природи до саморегулювання й самоочищення небезмежні. Антропогенний вплив людини на природу – прямий усвідомлений або непрямий і неусвідомлений вплив людини й результатів його діяльності, що викликає зміну природного середовища й природних ландшафтів. Тому на сучасному етапі важливим є забезпечення інвайронментальної безпеки як цілі концепції сталого розвитку. Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної й екологічної.

З економічної точки зору концепція має на увазі оптимальне використання обмежених ресурсів і застосування екологічних технологій у виробництві товарів та послуг, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку й знищення відходів.

Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людину й спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, у тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми.

З екологічної точки зору, сталий розвиток забезпечує цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність всієї біосфери.

Для людства в цілому концепція сталого розвитку має на увазі часткове, цілеспрямоване, підтримуюче переміщення фінансових ресурсів з багатих регіонів у бідні при широкому обміні екологічними знаннями й інформацією.

Особливо активно ідеї стійкого розвитку поширювалися у світі в останні десятиліття. Велика кількість країн зробили реальні кроки по переходу до стійкого розвитку. У них створені державні органи, відповідальні за стійкий розвиток (ради, комісії, комітети при урядах або главах держав), розроблені або розробляються документи національного рівня, що орієнтують розвиток на шлях стійкості (концепції й стратегії стійкого розвитку, закони, інші нормативні й методичні документи). Все більше поширення одержують моделі стійкого виробництва й споживання. Розширюється участь громадськості, вчених, бізнесу в рішенні проблем стійкого розвитку.

В продовження реалізації концепції сталого розвитку в Україні у 2010 році було прийнято основний документ в області охорони навколишнього середовища – Закон України "Про основні принципи (стратегії) державної екологічної політики до 2020 року". Цей документ спрямовано на адаптацію українських національних екологічних стандартів з європейськими й міжнародними стандартами, зокрема, по інтеграції екологічної політики в секторальну й місцеву політику розвитку. В цьому Законі визначено наступні стратегічні цілі природоохоронної діяльності:

- підвищення рівня суспільної екологічної свідомості;
- поліпшення екологічної ситуації й підвищення рівня екологічної безпеки;
- досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього середовища;
- інтеграція екологічної політики й удосконалювання системи інтегрованого екологічного управління;

припинення втрат біологічної й ландшафтної розмаїтості й формування екологічної мережі;
забезпечення екологічно стійкого природокористування;
удосконалювання регіональної екологічної політики [1].

Крім того, обрано пріоритетним збалансований підхід до рішення екологічних, економічних і соціальних проблем, що містить ряд механізмів по впровадженню в Україні «зеленої економіки» на основі сталого споживання й виробництва. Основою стійкого виробництва України на основі розвитку «зеленої економіки» стала затверджена урядом України Державна програма розвитку внутрішнього виробництва.

На додаток до даного Закону-стратегії, був розроблений Національний план дій по охороні навколишнього середовища на 2011 - 2015 роки. Цей документ містить основи для рішення проблем охорони навколишнього середовища в національній політиці й стратегії.

Наступного часу в уряді України ведеться активна робота по підготовці проекту "Національної концепції розвитку екологічно чистого виробництва й технологій до 2020 року".

Науковці теж мають свій вклад в прогресивний економічний розвиток України. Національна академія наук України постійно приділяє пильну увагу проведенню наукових досліджень із проблем охорони природи й сталого розвитку. В 2010 році Президія НАН України прийняла «Концепцію Цільової комплексної міждисциплінарної програми наукових досліджень НАН України із проблем сталого розвитку, раціонального природокористування й збереження навколишнього середовища» (розпорядження Президії НАН України від 3 лютого 2010 року № 31).

Література: 1. Офіційний сайт «Законодавство України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>